

“พิธีการศุลกากรและเทคนิคการตรวจสอบ สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดต่างประเทศ”

ในกระบวนการป้องกันและปราบปรามและควบคุมทางศุลกากร

บทความ โดย **ดร.ธีร์ จิตรพิทักษ์เลิศ**
ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร
ด้านศุลกากรสุโข-ลก

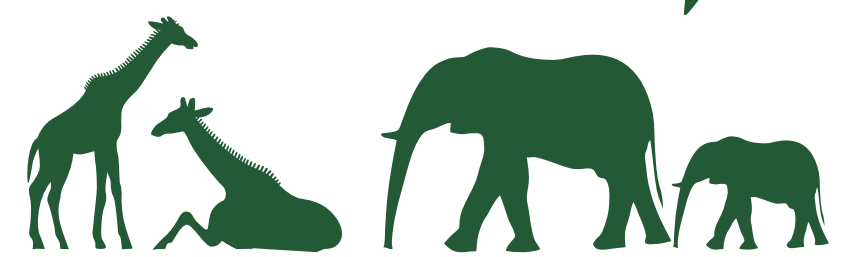
การทำงานศุลกากร มีกระบวนการทำงานที่ต้องใช้องค์ความรู้แบบผสมผสานบูรณาการ จึงจะสามารถบรรลุผลได้ เช่น พิธีการศุลกากร เทคนิคการตรวจสอบสินค้า การพิสูจน์ถิ่นกำเนิดของสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดต่างประเทศ กระบวนการป้องกันและปราบปราม กระบวนการควบคุมทางศุลกากร เป็นต้น อีกทั้งยังต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างในกรณีของการจับกุมของกลางสิ่งมีชีวิตที่มีทั้งสัตว์ป่าคุ้มครองและสิ่งมีชีวิตที่มีถิ่นกำเนิดต่างประเทศ

ในปัจจุบันปัญหาการค้าสัตว์ป่าข้ามแดนยังคงเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลกและประเทศไทยก็เป็นเส้นทางของขบวนการลักลอบค้าสัตว์และซากสัตว์ป่า เพราะประเทศไทยมีพรมแดนเป็นป่าและยังมีภูมิประเทศตั้งอยู่ใกล้ประเทศที่นิยมบริโภคและค้าสัตว์ป่าจึงมีความสะดวกในการขนย้ายข้ามพรมแดนด้วยวิธีการลักลอบหลีกเลี่ยงตลอดมา ในกรณีของสัตว์ป่านั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรพึงต้องมีความรู้ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกตามอนุสัญญาไซเตส (อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์) และมีกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 เป็นต้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามทั้งอนุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สัตว์ป่า ถูกแบ่งเป็นหลายประเภท บางประเภทสามารถทำการซื้อขายได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข บางประเภทไม่สามารถทำได้ เนื่องจากกรมศุลกากรมีหน้าที่อำนวยความสะดวกทางการค้าและสนับสนุนการดำเนินการที่ปฏิบัติพิธีการศุลกากรตามช่องทางต่างๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดและมีหน้าที่ควบคุมทางศุลกากร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรควรทราบพิธีการศุลกากรที่ถูกต้อง

สำหรับพิธีการขนส่งสัตว์ป่าข้ามพรมแดนสำหรับสัตว์ป่าที่สามารถทำการซื้อขายได้ ในขณะเดียวกันในส่วนของการป้องกันการและปราบปรามควบคุมก็ต้องมีการวางแผนการทำงานเพื่อรับมือกับกระบวนการค้าสัตว์ป่าแบบผิดกฎหมายที่ทำการลักลอบข้ามพรมแดนเข้าออกประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ประเภทสัตว์ป่า

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กำหนดประเภทสัตว์ป่า 4 ประเภท

สัตว์ป่าสงวน

สัตว์ป่าคุ้มครอง

4 ประเภท สัตว์ป่า

สัตว์ป่าควบคุม

สัตว์ป่าอันตราย

การป้องกันและปราบปรามและควบคุมทางศุลกากร

สำหรับในแง่ของการป้องกันและปราบปรามควบคุมทางศุลกากรตามที่ได้เกริ่นไว้ข้างต้น สำหรับการค้าสัตว์ป่าข้ามพรมแดนอาจพบการหลีกเลี่ยงชุกช่อนมาในการขนส่งสินค้าช่องทางปกติ หรือพบการลักลอบหนีศุลกากรนำเข้ามาประเทศ

เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ทำหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามและควบคุมทางศุลกากรจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของพรมแดนที่กำกับดูแลช่องทางใดที่เชื่อให้เกิดการลักลอบและเมื่อลักลอบเข้ามาได้แล้วจะขนส่งต่อไปที่ใดด้วยช่องทางใดเพื่อจะกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามและควบคุมทางศุลกากรให้เหมาะสม เช่น การวางสายข่าว การออกสืบข่าว การจัดทีมลาดตระเวน เป็นต้น

ในทางปฏิบัติไม่ว่าจะพบสิ่งมีชีวิตสัตว์ป่าผ่านพิธีการศุลกากรที่ถูกต้อง หรือพบการลักลอบหลีกเลี่ยงทางศุลกากร เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจพบความยากลำบากในการบ่งชี้ ประเภทสัตว์ป่า พืชศุลกากร และถิ่นกำเนิดต่างประเทศของสัตว์ป่านั้นๆ ซึ่งอาจจำเป็นต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง เช่น ด้านตรวจสัตว์ป่า สถานีวิจัยสัตว์ป่า เป็นต้น เป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจก่อนที่จะดำเนินการต่อไป

การบ่งชี้ ประเภทสัตว์ป่า พักดศุลกากร และถิ่นกำเนิดต่างประเทศ

การบ่งชี้ประเภทของสัตว์ป่า พักดศุลกากรและถิ่นกำเนิดต่างประเทศของสัตว์ป่านั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดการดำเนินการที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป เช่น

ในกรณีที่เป็นสัตว์ป่า ที่สามารถซื้อขายได้และปฏิบัติพิธีการศุลกากรถูกต้องครบถ้วน ก็สามารถดำเนินการต่อไปได้ตามปกติ แต่ในกรณีที่เป็นสัตว์ป่าที่ไม่สามารถซื้อขายได้และ/หรือพบการ กระทำความผิดลักลอบหลีกเลี่ยง ซึ่งก็ต้องนำเข้าสู่ กระบวนการทางคดีอย่างเร่งด่วน เนื่องจากของกลางเป็นสิ่งมีชีวิตยากแก่การเก็บรักษาและเจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่มีความชำนาญ อีกทั้งไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมในการเก็บ หากเมื่อคดีสิ้นสุดแล้วก็ย่อมต้องดำเนินการกับของกลางให้เหมาะสม เป็นต้น สัตว์ป่าบางชนิดไม่ได้มีถิ่นกำเนิดและ/หรือ มีถิ่นฐานในประเทศไทย หากปล่อยคืนสู่ป่าในไทย ก็อาจจะเป็นโทษต่อระบบนิเวศได้

หมายเหตุ : จากภาพประกอบและตัวอย่างกรณีศึกษาข้างต้น

ตุ๊กแกป่ามลายู

ตุ๊กแกป่ามลายู มักพบในประเทศมาเลเซียและป่าดิบชื้นแบบมลายู เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.2546 ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ลำดับที่ 63

ด้านศุลกากรสุโขทัย-ลกได้ส่งมอบให้ด่านตรวจสัตว์ป่าสุโขทัย-ลก นำส่งมอบแก่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าโคกไม้เรือ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

อังกกรายตาหนาม เป็นสัตว์ป่าที่หาได้ยากแต่พบได้ในท้องที่พื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดนราธิวาส ด้านศุลกากรสุโขทัย-ลกจึงได้ส่งมอบให้สถานีวิจัยสัตว์ป่าป่าพรุ-ป่าฮาลาบาลา และร่วมกันปล่อยคืนสู่ป่าที่เป็นบ้าน

อังกกรายตาหนาม

จิ้งเหลนลิ้นฟ้า

จิ้งเหลนลิ้นฟ้า พบการแพร่กระจายพันธุ์ในประเทศอินโดนีเซีย นิวกินี ออสเตรเลีย และเกาะทัสมาเนีย สัตว์ป่าชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยและไม่สามารถปล่อยคืนสู่ป่าในไทยได้

ด้านศุลกากรสุโขทัย-ลกได้ส่งมอบให้สถานีวิจัยสัตว์ป่าป่าพรุ-ป่าฮาลาบาลานำส่งต่อแก่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีความชำนาญในการดูแล เพื่อศึกษา ค้นคว้า วิจัย และอนุรักษ์สัตว์ป่าต่อไป